

VLAAMSCH VERBOND VAN FRANKRIJK,
Frans-Vlaamse regionalistische vereniging.
Kort na de Eerste Wereldoorlog ontstond in Frans-Vlaamse seminaries een viertal Vlaamse Kringen om de seminaristen de Vlaamse volkstaal te leren, met de bedoeling hen beter voor te bereiden op hun pastorale taak. Het initiatief werd in 1919 genomen door **Antoon Lescroart** aan het Seminarie voor Wijsbegeerte te Annapes. In 1923 stichtte hij een driemaandelijks studieblad voor de kringen: *De Vlaemsche Stemme in Vrankrijk*. Een bundeling van de bestaande initiatieven leidde tot de stichting van de Union des Cercles flamands de France (7 maart 1924). Op 10 september 1924 werd een eerste congres gehouden. De 20-jarige **Jean-Marie Gantois**, die een kring had gesticht te Rijsel, werd voorzitter; kanunnik **Camille Looten**, éminence grise van

de Frans-Vlaamse beweging, erevoorzitter. Gantois zette de vereniging duidelijk naar zijn hand: vanaf 1925 werd contact gezocht met andere regionalistische bewegingen in Frankrijk en de kringen opengesteld voor leken; in 1926 werd gekozen voor de benaming Vlaamsch Verbond van Frankrijk; datzelfde jaar verdween *De Vlaemsche Stemme in Vrankrijk* en fungeerde *Le Beffroi de Flandre* als spreekbuis van de vereniging. Om de beweging achter de schermen nog beter te kunnen manipuleren stond Gantois in 1928 het voorzitterschap af aan de leek Justin Blanckaert. In 1929 werd besloten tot de uitgave van twee nieuwe tijdschriften: *De Torrewachter* zou maandelijks verschijnen in de volkstaal en algemene gepopulariseerde informatie brengen; *Le Lion de Flandre* zou een tweemaandelijks studieblad worden voor intellectuelen. Op diverse domeinen tekende zich hoe langer hoe meer een breuklijn af tussen een gematigde groep rond Looten, die het Franse patriottisme hoog in het vaandel bleef voeren, en een radicale kern rond Gantois, die een meer algemene en geprononceerde regionalistische strijdvaardigheid vertoonde en contacten onderhield met analoge bewegingen in Frankrijk. Na 1930 zouden de gematigden hoe langer hoe meer afhaken en kreeg Gantois vrij spel. De grote taak van het Vlaamsch Verbond situeerde Gantois op het culturele vlak, zonder er onmiddellijk een politieke actie aan vast te knopen; toch moest een minderheidsbeweging in zijn visie zowel op het culturele als op het politieke vlak opereren. Onder zijn impuls ontplooidde het Verbond een intense bedrijvigheid door het uitgeven van boeken en tijdschriften en het organiseren van Vlaamsche Congressen. In het totaal zijn er 17 Vlaamsche Congressen geweest die gehouden werden in alle belangrijke centra van Frans-Vlaanderen. Het eerste had plaats op de Katsberg in 1924 en het laatste te Rijsel op 29 augustus 1943. Die Vlaamsche Congressen mochten zich verheugen in een redelijke belangstelling (een twaalfstal deelnemers op het eerste congres, tweehonderd deelnemers in 1937 te Duinkerke) en konden vanaf 1928 geregeld rekenen op de bescherming van plaatselijke autoriteiten. Op de lijst der aanwezigen kwamen namen voor van bekende personaliteiten uit de politieke en de kerkelijke wereld. Van het begin af aan waren nochtans ook de Franse veiligheidsdiensten attent. Ieder jaar werd op het congres de uitslag bekendgemaakt van de taalprijsvragen die door het Vlaamsch Verbond van Frankrijk met toenemend succes werden georganiseerd. Zo betekenden de Vlaamsche Congressen een stimulans voor een herlevende Nederlandse letterkunde in Frans-Vlaanderen. De beide tijdschriften van het Vlaamsch Verbond bleven verschijnen tot september 1944, *Le Lion de Flandre* met een maximale oplage van 2000 exemplaren, *De Torrewachter* met maximaal 10.000 exemplaren; ze hadden vooral de bedoeling het Vlaams bewustzijn in de

streek weer op te wekken. In *Le Lion de Flandre* kan men interessante studies lezen op het gebied van geschiedenis, V.B., folklore, kunst en letterkunde, plaatsnaamkunde, maar geen zuiver politieke bijdragen. Wel raakte Gantois in de jaren 1930 sterk onder de invloed van het Groot-Nederlandse Vlaams-nationalisme; zijn concept van de Franse Nederlanden werd een mengeling van geopolitieke, antropologische en racistische elementen. Het congres van het Vlaamsch Verbond liet hij daarom in 1938 doorgaan in Boulogne. In 1940 werden de activiteiten van het Vlaamsch Verbond door de Franse autoriteiten verboden, maar een jaar later reeds hervat. Tijdens de oorlog werd dan nog een aantal initiatieven genomen, onder meer de stichting van de jeugdgroep De Zuidvlaamsche Jeugd (1942), die beschikte over een eigen orgaan, *Jeunes de Flandre – De jonge Zuid-Vlaming*, onder leiding van Jacques Florin en Hendrik Blanckaert, de oprichting van een *Institut flamand de France*, de stichting van een kring voor uit België geïmmigreerde Vlamingen en de oprichting van een Compagnie de l'Art flamand, die tentoonstellingen van Vlaamse kunst organiseerde. De houding van Gantois en zijn meest radicale medestanders binnen het Verbond wekten bij de bevrijding onvermijdelijk argwaan op. De veroordeling van de leiders en de ontbinding van het Verbond in 1944 betekenden een zware klap voor de V.B. in Frans-Vlaanderen.

LITERATUUR: L. Verbeke, *Vlaanderen in Frankrijk: taalstrijd en Vlaamse Beweging in Frans- of Zuid-Vlaanderen*, 1970; – E. Defoort, 'Jean-Marie Gantois in de Vlaamse Beweging in Frankrijk, 1919-1939', in *Ons Erfdeel*, jg. 17, nr. 5 (november-december 1974), p. 683-695; – M. Nuyttens, *Camille Looten (1855-1941). Priester, wetenschapsman en Frans-Vlaams regionalist*, 1981; – J. Deleu, *Frans-Vlaanderen*, 1982.

ILLUSTRATIE(S), zie: Frans-Vlaanderen.

MICHIEL NUYTENS